

Àmbit

REVISTA DE CULTURA · NÚMERO 58 · GENER - MARÇ 2020

DIADA DEL POBLE DE MENORCA

G. CHIESA, M. MEZQUIDA I D.
BOETTCHER SÓN ALGUNS DELS
NOMS PROPIS DE LA DIADA 2020
P. 10

BIBLIOTEQUES A L'ERA 3.0

LA XARXA COMPLEIX 35 ANYS
AMB EL REpte D'ADAPTAR-SE
A LES NOVES TECNOLOGIES
P. 04

ANNA FERRER

"SOM INTENSA I VISC
AL 200 PER CENT ELS
MONS QUE VULL VIURE"
P. 12

Menorca

illa de Cultura

Descobriu totes les activitats
culturals que us ofereix l'illa
de Menorca

[agenda.menorca.es](http://agenda menorca.es)

Voleu estar al dia de les activitats culturals que es fan a Menorca?

Subscribiu-vos al butlletí i rebreu setmanalment al
correu electrònic informació sobre concerts,
obres de teatre, fires, exposicions, conferències
i moltes coses més.

Feis clic [AQUÍ](#) per donar-vos-hi d'alta.

ÀMBIT 58

SUMARI

04

A FONTS

Ens endinsam en un tema
cultural d'actualitat i
d'interès general

Les biblioteques
a l'era 3.0

12

A DUES VEUS

Entrevistam persones
destacades de la
cultura i les arts

Anna Ferrer,
cantant

20

ACTUALITAT

Parlam de les
iniciatives culturals
més interessants

Diada del Poble de Menorca,
Vershivern, Ardara...

26

AL DESCOBERT

Obrim les portes dels
espais de cultura més
rellevants de l'illa

Can Saura,
Museu de Ciutadella

28

AC

Viatjam al passat
per conèixer millor la
prehistòria menorquina

El tresor que amagava
la col·lecció Flaquer

36

ARRELS

Coneixem un poc més
l'AIM i el Servei Insular
de Cultura Popular

El Carnaval
i la glosa

40

APUNTS

Compartim informació
d'interès que potser
us ha passat per alt

Ajuts, publicacions, premis... El
nostre "calaix de sastre" particular

42

AGENDA

Repassem les activitats
culturals més importants
del trimestre

Teatre, música, literatura, debat,
cinema... Tot i més!

46

ABECÉ

Aprenem llengua
amb el Servei de
Política Lingüística

La morfologia
verbal balear (4)

CONSELL INSULAR
DE MENORCA
DEPARTAMENT DE CULTURA, EDUCACIÓ,
JOVENTUT I ESPORTS

ÀMBIT. Revista trimestral del Departament
de Cultura, Educació, Joventut i Esports del
Consell Insular de Menorca

Número 58
Gener - març 2020

Imatge de la portada: Anna Ferrer
Fotografia © David Arquimbau Sintès

Correcció lingüística:
Servei d'Assessorament Lingüístic del CIM

Disseny i coordinació editorial:
Island Mood

Redacció número 58:
Pepa Ferri, Itziar Lecea Llufrui, Míriam
Castrillo Villa i Jordi Hernández-Gasch

DL: ME 524-2007

LA XARXA DE BIBLIOTEQUES DE
MENORCA COMPLEIX 35 ANYS

Les biblioteques a l'era 3.0

Les biblioteques de l'illa encaren el repte d'adaptar-se a les noves tecnologies i els canvis socials per mantenir-se com a espais de referència de la cultura, l'intercanvi i l'aprenentatge. La feina que es fa des del Servei Coordinador de Biblioteques va pel bon camí: l'any 2018 un de cada dos residents a Menorca era usuari de la xarxa.

Text: Itziar Lecea Llufríu
Fotografies: David Arquimbau

Prenem el pols a la Xarxa de Biblioteques de Menorca i els reptes que es planteja en un futur pròxim. Amb l'aparició dels potents cercadors d'informació digital, les biblioteques han canviat la manera en què es dirigeixen al seu públic. Activitats que es fan enfora de la simple lectura, però totes relacionades amb el terme més ampli de cultura, omplen els espais dels municipis, coordinades per la Xarxa de Biblioteques de Menorca. Aquest 2020, compleix 35 anys.

PERÒ, QUÈ ÉS LA XARXA?

Menorca compta amb una biblioteca pública a cada municipi. Es Mercadal, fins i tot, té un segon punt a Fornells. Tots aquests espais, independents en el dia a dia, «treballen de manera coordinada a través de la Xarxa de Biblioteques, un òrgan de suport i servei insular d'assessorament als bibliotecaris», comenta Joana Maria Garau, actual responsable de la Xarxa. Entre aquests serveis hi ha «la catalogació de llibres, amb la qual s'estalvien recursos econòmics, humans i de temps». També, explica, organitzen i coordinen activitats que roden per tots els centres, com els contacontes. Tot i estar en contacte permanent, el personal de la Xarxa i les biblioteques es reuneixen cada mes i mig «per veure'ns les cares i tractar els temes més importants», apunta Garau.

Sembla, per les xifres d'usuaris, que els serveis que presten són d'interès per als menorquins. Un de cada dos és usuari de la Xarxa. «Hem modernitzat els serveis per respondre a les demandes dels usuaris i adaptar-nos als nous temps. Per açò, a banda dels préstecs de llibres físics, també tenim un servei de préstec digital. A més, a través del web es poden fer altres accions, com sol·licitar el carnet de la Xarxa, fer reserves o tenir accés als llibres electrònics gratuïts. I, per descomptat, donam accés gratuït a Internet, i des de fa gairebé 20 anys», comenta Garau.

Les dades corroboren aquesta bona salut, amb 2.207 nous usuaris fets el 2018 i 405.561 visites a les biblioteques,

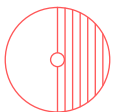
1985

FA 35 ANYS...

47.127

USUARIS DE LA XARXA DE BIBLIOTEQUES *(Dades de l'any 2018)*

... es va registrar la darrera gran nevada a l'illa
... el formatge de Menorca va rebre de manera definitiva la denominació d'origen
... es va crear la Xarxa de Biblioteques de Menorca

1 de cada 2 menorquins n'és usuari

2.207 nous usuaris d'increment durant l'any 2018

405.561 visites presencials i virtuals

576 activitats amb la presència d'11.279 persones

132.056 de les quals són virtuals. Als llibres escrits s'hi ha afegit el préstec d'audiollibres, pel·lícules, revistes i, fins i tot, obres d'art cedides temporalment per artistes, que podem penjar a casa nostra durant un temps (aquest tipus de préstec només es fa a la Biblioteca Pública de Maó).

Les activitats també tenen una rellevància especial dins del programa de la Xarxa. El 2018 es van fer 576 accions, i hi van participar 11.279 persones.

Joana Maria Garau assegura que «quan es fan enquestes, les biblioteques són dels equipaments públics més ben valorats. Però ens trobam que hi ha un sector de la població que no ens coneix, que no sap què oferim o com ens pot trobar. I és important que aquests espais arribin a tot-hom, perquè són elements democratitzadors de la cultura».

EL REPTÉ D'ARRIBAR A NOUS USUARIS

Amb l'objectiu de promocionar els espais i les oportunitats que ofereix la Xarxa, el 2019 s'ha posat en marxa la campanya Viu la teva Biblioteca. Són els mateixos usuaris els que expliquen, a través d'una sèrie de vídeos, quins són els avantatges i beneficis que brinden aquests espais. «Volíem una campanya fora del que se sol fer habitualment, que cridés l'atenció a través de les històries personals de cada usuari i que tingués un component emocional. Hem anat llançant els vídeos de manera setmanal, entre el 24 d'octubre i el 20 de desembre, i durant la campanya de Nadal també s'han projectat als cinemes», explica Garau. Per al 2020, a banda de la cita el dia 24 d'octubre per celebrar el 35è aniversari de la Xarxa —i que fan coincidir amb el Dia Internacional de la Biblioteca—, Garau apunta a altres noves iniciatives «que explicarem en el seu moment, perquè les hem d'acabar de madurar. Però

“El Consell treballa en un pla estratègic de biblioteques que ha de preveure els recursos, les inversions i les estratègies per donar resposta a les necessitats de personal i usuaris”

Miquel Àngel Maria, conseller de Cultura, Educació, Joventut i Esports

TRÀILER PROMOCIONAL
DE LA CAMPANYA
VIU LA TEVA BIBLIOTECA *

* Es tracta d'una sèrie de 9 audiovisuals ideats i realitzats pel locutor i publicista Carlos Roca en el qual cada peça està protagonitzada per una persona que explica una vivència que ha tingut en una biblioteca.

SERVEI PÚBLIC A L'ABAST DE TOTHOM

Tots els pobles de Menorca tenen la seva pròpia biblioteca, espais independents de gestió municipal que treballen de forma coordinada a través de la Xarxa de Biblioteques de Menorca i que aspiren a ser "espais democratitzadors de la cultura".

«Hem modernitzat els serveis per respondre a les demandes dels usuaris i adaptar-nos als nous temps»

Joana M. Garau, Cap de Secció d'Arxius i Biblioteques Consell Insular de Menorca

aniran enfocades a obrir les biblioteques com a espais de cultura, intercanvi i aprenentatge». En l'àmbit municipal, cada biblioteca impulsa les accions necessàries per donar-se a conèixer i obrir-se a nous usuaris.

Una de les darreres persones a incorporar-se a la Xarxa ha estat Martina Moll, actual directora de la biblioteca de Sant Lluís. «A banda de la feina del dia a dia, hem intentat organitzar noves accions per atraure un altre tipus de públic que no sol passar per la biblioteca. El 2019 hem posat en marxa almanco dues iniciatives. La primera és l'aula digital, un espai formatiu on donam a conèixer les funcions del mòbil, que aprofiten persones que rondan els cinquanta anys, tot i que n'hi ha de més joves i també de més grans. La segona és el taller de còmic, que feim amb Sam Garcia —il·lustrador i escriptor—, que ha tingut molt bona acollida», comenta Moll. Afirmar, també, que «el públic que s'apunta a les activitats no és el mateix que és usuari habitual dels serveis de la biblioteca, cosa que ens permet arribar a sectors que, d'una altra manera, no coneixerien els serveis que oferim». Per al 2020, la biblioteca de Sant Lluís s'omplirà també de cinema, entre altres, amb l'acollida d'una de les accions de Menorca365 del Festival de Cinema de Menorca i amb les projeccions de Cinema Lliure a les biblioteques.

«A poc a poc hem anat canviant el concepte que tenim de biblioteca», explica Martina Moll, usuària des que era petita del servei. «Les necessitats de demanda d'informació ja no existeixen, perquè es poden trobar per altres vies. Però la biblioteca s'empra per a moltes coses. Primer, com a lloc de trobada fora d'ambients més lúdics o d'oci. És un lloc també d'acollida per a persones novingudes, perquè és gratuït i s'hi coneix la gent del poble. Compleix, així, una funció social que no tenia. Però que hagi canviat el concepte no vol dir que no ens quedi molt de camí per recórrer, encara. Un dels grans objectius que tenim és trobar un equilibri entre els diferents tipus d'usuaris que venen a la biblioteca i que tots trobin el seu espai sense interferir en les activitats dels altres.»

EL PLA ESTRATÈGIC DE BIBLIOTEQUES COM A RESPOSTA ALS NOUS TEMPS

«Als pobles petits, les biblioteques són l'únic espai cultural amb horari d'obertura, personal professional i programació estable. Açò fa que siguin espais de lectura, però també culturals, dinàmics i plurals. I és el que volem potenciar», sentència el conseller de Cultura del Consell Insular, Miquel Àngel Maria.

El seu departament és l'encarregat de la Xarxa de Biblioteques, per a la qual s'ha marcat un objectiu per als dos propers anys: recuperar les biblioteques com a espais de cultura modernitzats. En aquest sentit, el conseller avança que «entre el 2020 i el 2021 volem elaborar un pla estratègic de biblioteques, que ha de definir la situació actual i quines són les necessitats que veuen tant el personal com els usuaris. Aquest pla haurà de preveure els recursos, les inversions i les estratègies per donar resposta a les necessitats».

Maria posa èmfasi en l'especial situació de la Biblioteca de Maó. «Volem convertir la Biblioteca de Maó en el centre de referència de l'illa i que presti serveis arreu de la Xarxa». En aquest moment, la Biblioteca de Maó és de titularitat estatal. Des de 2011 és gestionada pel Consell Insular i el seu personal depèn del Govern de les Illes Balears. La intenció de Maria és separar els serveis d'arxiu i biblioteca, que ara presten els mateixos treballadors en el mateix edifici de la plaça de la Conquesta. «Hem de trobar una nova ubicació per a la Biblioteca de Maó. I per açò necessitem la implicació de l'Estat, que és qui ha de fer la inversió més gran, i del Govern de les Illes Balears, que ha d'aportar el personal específic.»

Reptes que s'afegeixen al fet d'oferir, de cada vegada més, unes instal·lacions modernitzades i serveis d'acord amb una població que ja està de ple a l'era 3.0.

Reservau, descobriu i consultau el seu web:

bibliomenorca.net

A
F
n
r
n
r
e
a
r

SOM INTENSA
I VISC AL
200 PER CENT
ELS MONS QUE
VULL VIURE

Conversam amb Anna Ferrer a propòsit de la publicació del seu segon disc, *Krònia*, un recull d'onze cançons amb el qual la cantant menorquina experimenta una nova sonoritat per transmetre unes lletres de tall més existencialista. Ferrer s'obre a un nou llenguatge per cantar un nou temps, el seu i el que li toca viure. I ho fa amb els peus a terra, a la seva terra, i amb intensitat. No concep altra manera de viure ni de cantar.

Text: Pepa Ferri

Fotografies: David Arquimbau

A

Afirma que amb només dos anys va ser conscient que la música havia arribat a la seva vida per quedar-s'hi i que amb catorze va decidir que la volia viure a través de la veu. Ara, amb vint-i-sis anys, acaba de publicar el seu segon disc, *Krònia* (Audiovisuals de Sarrià, 2019), un recull d'onze cançons d'arrel folk i rerefons existencialista amb les quals deixa enrere la tradició més pura de *Tellúria* (2017) i es llança a explorar la sonoritat orgànica de l'electrònica.

Anna Ferrer (Maó, 1993) se sent còmoda amb els canvis. Els necessita. És cert que aquesta adaptabilitat és una qualitat de la seva generació, però també ho és que no tothom en sap treure profit. «Som intensa i visc al 200 per cent els mons que em propòs viure. Amb *Tellúria* necessitava reconnectar a fons amb la meva arrel després de cinc anys d'immersió en el jazz i la música moderna. I quan visc tan intensament un món, després he d'anar intensament a un altre perquè necessit ser canviant, fer trontollar les estructures i etiquetes que ens imposen i que ens imposam», raona.

Aquesta necessitat la va dur a obrir-se a nous llenguatges, «a artistes que empen l'electrònica a favor de l'organicitat». Bon l'her és, entre tots ells, el que més l'ha influenciat, si bé també cita com a referències Moses Sumney, Ibeyi o ÌFÉ. Per crear aquest marc sonor «més actual» ha comptat amb el productor Panxi Bardii, amb qui ha aconseguit dotar d'una nova estructura sonora la seva base d'arrel més tradicional. Amb humor es descriu com «una iaia de la terra del segle XXI» i puntualitza: «No és una renúncia, és una evolució».

1.

2.

«M'obsessiona que cada part del procés tengui un contingut de lluita moral, polític, no em permet concessions no ecologistes, no feministes i no igualitàries»

1, 2, 4 i 5. Fotografies de David Arquimbau
3. Fotografia promocional del nou àlbum *Krònia*

3.

Elements i conceptes als quals associes *Tellúria* i *Krönia*?
Tellúria potser seria més terra i aigua, per allò de cercar l'essència, l'arrel, la sal... Seria passat, romanticisme, conservació, tradició.
Krönia té més a veure amb la transformació de quelcom essencial, amb el fet de donar una nova forma a alguna cosa que ja existeix. En aquest sentit de transformació i metamorfosi podria ser foc i aire, i també present, experimentació, ales, progrés, actualització, mateixa essència.

«Som una entusiasta de les emocions, i que el que faig pugui ajudar la gent a expressar-les m'umpli profundament»

LA VIDA EN 45 KM

Cert. Només cal escoltar el nou treball per saber que Anna Ferrer no ha tancat cap porta que la connecti amb el seu passat. O escoltar-la quan parla d'ella mateixa: «Som menorquina de mena i apassionada de la gent, dels costums, de compartir, de l'art, de la moral, dels debats, de la lluita, del bon menjar, de l'autoconeixement, de la meva àvia, del meu nebot i de totes aquelles coses que em connecten amb qui som».

La terra i la família, sempre presents, són els elements al voltant dels quals gravita, i que associa a una paraula: Menorca. «Totes les coses importants de la vida es concentren en 45 km», resumeix —també el seu lloc i el seu moment: els Vergers de Sant Joan i Favàritx «abans que se'n vagi el sol, quan el cel és blau i daurat a la vegada». No resulta estrany que entre els seus propòsits per al nou any el primer sigui «passar més temps a Menorca» —ja que hi som desvetllarem els altres dos: «aprendre a deixar anar i a rebre» i «dedicar temps a coses que no siguin feina»

Tampoc tanca portes quan mira cap endavant. «M'agrada no lligar-me a res. Al final de *Tellúria* em sentia un poc encotillada estèticament i estilísticament. D'aquí que ara sigui

4.

on som. No sé cap a on em dirigiré, però puc esperar qualsevol cosa de jo mateixa», comenta amb un somriure. Vagi on vagi, té clar que «mentre sigui sincera» no es jutjarà. «Crec que aquesta és la clau per compartir el teu art sense morir d'un atac d'autocrítica», comenta.

Aquesta reflexió, per a una persona que es defineix com «autoexigent», ben bé podria fer la funció de roda salvavides. No deu ser fàcil exposar la part creativa quan tens un nivell d'exigència tan alt, i no només en l'aspecte formal. «Tenc un codi moral molt fort que de vegades pot semblar un obstacle (...) M'obsessiona que cada part del procés tenguí un contingut de lluita moral, polític, no em permet concessions no ecologistes, no feministes i no igualitàries, i si mai passa —tots n'estam aprenent— ho visc amb dolor. Si pogués faria discs compactes de pedra», exemplifica.

N'Anna és conscient del camí que té per endavant, però quan li demanam «on et veus en un futur?» prefereix no aventurar-se fent una projecció imaginària i opta per mantenir els peus a terra: «Crec que les pors no em

deixen veure'm en un futur. Preferesc aprendre a confiar en la vida». El que sí té clar és que, per fer aquest camí, el millor que li pot passar és continuar «envoltada de músics que estan molt per sobre del meu nivell, és la millor escola».

LA VERITAT DE LA CANÇÓ

Una d'aquestes «cicerones» és, sens dubte, Silvia Pérez Cruz, amb qui va compartir breument escenari aquest estiu a Es Claustre, de manera improvisada. La pregunta: «Amiga, mestra, mirall?». La resposta: «Tot. Na Silvia no és una persona gaire comuna, és una artista en el sentit complet de la paraula. Respira, mira i escolta artísticament». Però les paraules d'admiració cap a la cantant de Palafrugell no queden aquí: «Moltes cantants li devem que

«Quan componc, és un ritual solitari i profund, quan som a l'estudi és un procés més intel·lectual i d'equip; però els concerts són vida, són comunitat, profunditat, un banquet de plenitud»

«NO SÉ FER ALTRA COSA»

Ens pots explicar alguna anècdota de quan eres petita que tengui relació amb el camí que has decidit emprendre?

Quan tenia dos anys, a la comunió de la meva germana mon pare va muntar uns *cantares*. Record que a les tres de la matinada el meu conco em va dur a dormir i li vaig dir: «si vols, tu dorm, que jo vull continuar cantant».

Entenc que la música ha estat una constant a la teva vida, que és una de les teves passions...

L'anècdota anterior és prou gràfica. Mon pare sempre ha tingut aficions, i quan jo vaig néixer la seva afició era el teatre i la música. I això em va dur a créixer dins l'Orfeó Maonès i a saber des de ben petita que la meva vida havia d'anar encaminada cap aquí. I així és, no sé fer altra cosa.

En quin moment passa de ser formació complementària a principal? Quan decideixes dedicar-t'hi professionalment?

Jo cantava des de sempre en cors i grups, però estudiava flauta travessera. Amb catorze anys, quan vaig entrar a S'Albaida com a cantant, hi va haver un canvi. S'Albaida em va fer connectar amb el poder de la veu i decidir que era a través d'ella que volia viure la música.

5.

fa deu anys tornés a valoritzar la cançó. Ha fet cultura (...) I, a més, canta com un animal, en el sentit natural, real, sincer... No hi ha una paraula que no te la puguis creure. Ens dona tanta honestedat i tanta entrega d'amor que ens fa sentir humans en el sentit més profund».

Després d'aquestes paraules resulta difícil no cercar alguna cosa que ens recordi la catalana en les cançons de la menorquina. I n'hi ha. És clar que n'hi ha. D'això va l'aprenentatge, l'evolució, el creixement: de saber triar els teus mestres, els teus referents, la gent que vols que t'inspire.

Però més enllà d'això, el que trobam en comú entre elles és aquesta veritat que neix de les entranyes i que té la capacitat de remoure. «Som una entusiasta de les emocions i que el que faig pugui ajudar la gent a expressar-les m'umpli profundament». Una sensació de plenitud que també viu cada vegada que puja a un escenari: «Quan componc, és un ritual solitari i profund, quan som a l'estudi és un procés més intel·lectual i d'equip; però els concerts són vida, són comunitat, profunditat, un banquet de plenitud».

EXPOSICIÓ

8 de febrer al 4 d'octubre de 2020

<https://www.museudemenorca.com> · T 971 35 09 55

Titularitat: Ajuntament de Maó. Col·lecció Hdez. Sanz - Hdez. Mora

300 anys del naixement de Giuseppe Chiesa

La figura de Giuseppe Chiesa (Liorna, 1720 - Maó, 1789) centrarà enguany el ple extraordinari de la Diada del Poble de Menorca, que com és tradició se celebrarà el 17 de gener, a les 18 hores, a la seu del Consell a Maó. L'encarregada de relatar-nos la trajectòria del pintor italià i les claus que expliquen la transcendència de la seva obra serà Maria Àngeles Hernández, cronista-arxivera de l'Ajuntament de Maó fins que es jubilà l'estiu del 2018 i experta en l'art dels segles XVIII i XIX a Menorca. En paraules d'Hernández, "Giuseppe Chiesa es pot considerar el primer pintor menorquí". "Abans de la seva arribada -va recalcar a Menorca a mitjan segle XVIII com a vicecònsol del Gran Ducat de la Toscana- les belles arts eren un bé molt escàs a l'illa, reduït pràcticament a l'art religiós i a les poques coses que podia tenir l'aristocràcia", explica la també historiadora de l'art, que no dubta a l'hora d'afirmar que "els seus quadres són la imatge de la Menorca

del segle XVIII". Mentor, entre d'altres artistes, de Pasqual Calbó i Caldés (Maó, 1752 - 1817) i dels seus fills Josep i Joan Chiesa, el pintor d'origen toscà va desenvolupar a Maó una gran tasca artística en múltiples gèneres, entre ells l'històric, el retrat, la pintura costumista o la paisatgista. La seva versatilitat el va dur, fins i tot, a dissenyar projectes arquitectònics. La conferència que pronunciarà Maria Àngeles Hernández en el Ple de Sant Antoni serà el primer d'una sèrie d'actes que organitzarà l'Institut Menorquí d'Estudis al llarg de l'any 2020 per donar a conèixer la vida i obra de Giuseppe Chiesa.

 17 de gener

 Sala de Plens del CIM · Maó

 agenda.menorca.es

Un any rècord per al Museu de Menorca

El 2019 ha deixat una xifra "històrica" en els registres del Museu de Menorca: 31.870. Aquesta xifra fa referència al nombre de visitants que van passar per les seves instal·lacions al llarg de l'any. "És el primer exercici en què hem pogut treballar al 100% amb el museu muntat i una programació estable", explica la directora Carolina Desel en al·lusió als tres anys, del 2016 al 2018, en què l'activitat va estar condicionada per les obres de reforma, primer, i les de remodelació del projecte museogràfic, després. Per a Desel, una de les dades més rellevants és la que fa referència al públic local. "Quasi el 40% dels visitants han estat menorquins, una xifra que està molt per sobre de la mitjana de públic local que acostuma a anar als museus", assenyala. Per aconseguir-ho, a més de la millora de l'exposició permanent, ha estat determinant la programació d'activitats complementàries, entre les quals han sobresortit les mostres temporals, els tallers i altres iniciatives adreçades al públic escolar i familiar, i els concerts.

Joan Flaquer i l'enigma dels 400 vasos

El 8 de febrer, el Museu de Menorca inaugura l'exposició "Joan Flaquer i l'enigma dels 400 vasos. 50 anys d'arqueologia menorquina (1910-1960)", amb la qual es vol donar a conèixer la col·lecció arqueològica, numismàtica i bibliogràfica pertanyent a Joan Flaquer i Fàbregues (1887-1963). El fons, que compta amb més de 2.300 peces, va ser dipositat en la institució cultural l'any 2017 per Juan Luis Ydoate Flaquer, net de l'arqueòleg i notari maonès. "A més de donar a conèixer la col·lecció, volem aportar una mica de llum sobre qui va ser Joan Flaquer, una figura que tot i la seva significativa aportació no ha estat suficientment reconeguda pel món científic", explica Octavi Pons, arqueòleg del Museu de Menorca. L'exposició es podrà visitar fins al 4 d'octubre. Per saber una mica més sobre "l'enigma dels 400 vasos" us recomanem la lectura que obre la secció AC: **"El tresor que amagava la col·lecció Flaquer"**.

 Del 8 de febrer al 4 d'octubre

 Museu de menorca · Maó

 museudemenorca.com

PATRIMONI

Els talaiots de Menorca, encesos pels drets humans

El Consell Insular de Menorca ha promogut, per segon any consecutiu, la iniciativa «Torres, talaies i talaiots de la Mediterrània. Un cant pels Drets Humans». L'activitat, que ja es va fer el 2019, consisteix en l'encesa de senyals de fum i de llum des de dalt d'alguns talaiots de l'illa. Amb aquesta encesa simbòlica, programada com una de les activitats de Sant Antoni, el Consell vol sensibilitzar la població envers el drama de les persones que es troben en una situació extrema i es veuen obligades a creuar el Mediterrani per sobreviure. A més, és una manera de recordar com podrien haver estat les comunicacions visuals en època prehistòrica entre els assentaments talaiòtics, època en què els moviments de població d'un lloc a l'altre del Mediterrani eren una cosa normal. L'encesa tindrà lloc l'11 de gener, a les 13 hores amb les bengales de fum i a les 18.30 hores amb les de llum. La mateixa acció es farà de manera simultània a altres llocs del Mediterrani: Mallorca, Eivissa, Formentera, l'illa de Quios (Grècia) i diversos punts del Marroc, Tunísia i el Líban.

- 11 de gener
- Diversos jaciments talaiòtics
- agenda.menorca.es

ART

ART

L'art de Dolores Boettcher inunda El Roser

Dolores Boettcher serà la protagonista de la primera exposició de l'any a la sala El Roser de Ciutadella. Comissariada per Carles Jiménez i organitzada pel Consell Insular en el marc de la Diada del Poble de Menorca, la mostra "Dolores Boettcher: traç i color en llibertat" fa un recorregut per la vida pictòrica de l'artista des de dues vessants: la pedagògica i la purament artística. "Aquesta exposició és un homenatge a Dolores pel paper que ha tingut a Menorca, no només com a artista, sinó com a dona i pedagoga", comenta Jiménez, i afegeix: "gràcies a ella tenim un nombre important d'artistes que van descobrir la seva vocació: Toni Arques, Rafel Vidal, Cristina Oñate, Ana Carreras, etcètera". Tots ells van ser alumnes seus a l'Ateneu de Maó, on va impartir classes d'arts plàstiques des del 1972 fins al 2005. El muntatge que es podrà veure a El Roser a partir del 18 de gener estarà format per 70 obres representatives del seu art i de temàtiques tan diverses com el paisatge, el bodegó i el nu femení. "Sens dubte, és una oportunitat per descobrir una Dolores extraordinària en pintura i dibuix", afegeix el comissari de l'exposició. De mare cubana i pare català, Boettcher es va llicenciar a la Universitat de Nova York i a l'Albright Art School de Buffalo, títol que va convalidar després a la Universitat Politècnica de València. També va cursar estudis de postgrau de pedagogia a Nova York i de gravat al Conservatori de les Arts del Llibre de Barcelona. Ha exposat a Menorca, Mallorca, Barcelona, Nova York i Florida, així com a les fires d'Estocolm, Canterbury i La Haia. Entre els reconeixements rebuts destaquen el Premi del Saló de Primavera i Premi de Dibuix de l'Ateneu de Maó i la Medalla de Plata de la Mostra Internacional de Gravats del Cercle Artístic de Barcelona.

- Inauguració: 18 de gener
- El Roser · Ciutadella
- agenda.menorca.es

Els artistes de l'illa, a un sol clic

El Departament de Cultura del Consell Insular de Menorca ha posat en marxa el primer directori d'artistes menorquins, concebut com un arxiu per millorar la seva projecció des d'una perspectiva de professionalització del sector. Com expliquen des del mateix departament, aquest portal «vol ser un espai per a la recerca i la divulgació dels projectes realitzats pels i les artistes, atorgant l'oportunitat de conèixer de primera mà les propostes dels creadors i creadores en arts visuals, literàries, escèniques i musicals». Així, el directori «Artistes de Menorca» classifica els diferents artistes segons les quatre disciplines principals: arts visuals, arts literàries, arts escèniques i arts musicals. Per conèixer les propostes del portal podeu entrar a artistes.menorca.es.

MÚSICA

La complicitat de dos pianistes, a escena

Marco Mezquida i Suso González seran els encarregats de posar la música a la Diada del Poble de Menorca. Els dos pianistes pujaran el 17 de gener a l'escenari del Teatre Principal de Maó per oferir un concert "molt especial", tant pel motiu de celebració com pel lloc i la possibilitat de tocar junts. "La música sempre ens ha unit", comenta Mezquida en al·lusió a una relació que van iniciar sent mestre i alumne quan ell comptava només amb 15 anys. "Ens entregam a la música, ens estimam, ens respectam, ens volem potenciar i també volem jugar", afegeix. Una apreciació compartida pel pianista d'origen gallec: "Marco i jo tenim molts punts de confluència. El més important és la comunicació. Quan toc amb ell tenc la sensació que és com si estigués amb mi mateix. Tenim una complicitat absoluta". Tot i que no han avançat molts detalls, sí que han confirmat que el repertori estarà format per composicions pròpies i arranjaments de cançons populars amb "alguna sorpresa relacionada amb l'illa". Les entrades es distribuïran en línia a través del web agenda.menorca.es (disponibles l'11 de gener a partir de les 10 hores).

- Divendres, 17 de gener
- Teatre Principal de Maó
- teatremao.com

Vershivern, poesia a redossa

El mes de febrer ens du una de les cites poètiques de l'any: *Vershivern. Poesia a redossa*. Els poetes Pere Gomila i Lluïcia Palliser són els artífexs d'aquest trobada cultural que va néixer fa quatre anys amb l'ànim d'estendre l'ombra del festival Illanvers més enllà de l'estiu. Enguany, després de celebrar-se amb èxit a Ferreries, Sant Lluís i Ciutadella, arriba al Convent de Sant Diego d'Alaior, on el dia 29 de febrer, a partir de les 20 hores, podrem escoltar les veus poètiques de Silvia Pons, Magda Seoane, Damià Rotger, Francesc Riudavets, Miquel Àngel Adrover i Magdalena Gelabert. La música, en aquesta ocasió, la posarà el cantautor Guiem Soldevila. Els organitzadors de *Vershivern. Poesia a redossa* compten amb el suport del Departament de Cultura, Educació, Joventut i Esports del Consell Insular de Menorca en tant que es tracta d'una plataforma per donar a conèixer l'obra de poetes i poetesses locals i per difondre la cultura pròpia.

- 29 de febrer
- Convent de Sant Diego · Alaior
- Illanvers Menorca

Cartell edició 2019 · Il·lustració Anxo Vizcaino

CINEMA

Ardara, cinema amb nom menorquí

Dirigida per Raimon Fransoy i Xavier Puig, *Ardara* és la història d'una història: la del viatge creuat que ajunta en Macià, na Maria i na Bruna, tres joves que cerquen respostes al comtat de Donegal, Irlanda, i que compta amb la presència de l'illa menorquina en una part de la pel·lícula. Tot i passar més temps darrere la càmera, el ciutadellenc Macià Florit va decidir embarcar-se en aquesta aventura que titlla d'experiment. «A la productora on faig feina feim sempre gènere documental, programes o videoclips. Però no entram en ficció. Per això ens ho vam prendre com un repte, va ser una manera de jugar i experimentar amb un format que no coneixíem», explica. *Ardara* és una producció d'Elsabeth Produccions i La Perifèrica que es va iniciar l'any 2014 amb l'únic suport de campanyes de *crowdfunding* i sense ajudes públiques. En aquest sentit, Florit destaca la feina i la col·laboració desinteressada de molta gent que ha participat en el

projecte. «Poder projectar *Ardara* a Menorca —es va poder veure als Cinemes Canal Salat els dies 22, 23 i 24 de novembre i 4 i 5 de desembre gràcies a la implicació del Departament de Cultura del Consell— ha estat una manera de donar les gràcies a tothom que hi va participar, perquè el món de la distribució és molt complicat. I més si treballes des d'una productora petita. Però estam molt contents de la rebuda que va tenir el film i, per a nosaltres, veure que l'hem poguda projectar i que la gent l'ha anada a veure, ja és un èxit rotund», assenyala.

[Mira el teaser clicant damunt el fotograma](#)

CAN SAURA

EL MUSEU DE CIUTADELLA

Han passat vint anys des que Can Saura es va incorporar al patrimoni municipal de Ciutadella, vint anys en què s'han succeït les obres, els projectes i els debats sobre els usos. Ara, la casa nobiliària es troba a les portes de convertir-se en el museu de la ciutat, motiu suficient per deixar-la «al descobert».

1693

NEIX CAN SAURA

Any en què es van iniciar les obres del palau. L'edifici es va enllestir el 1713

LA FAMÍLIA AMORÓS

Joan Amorós va projectar Can Saura, a més del Roser i la capella de les Ànimes de la Catedral

ESTIL BARROC

Can Saura és una de les joies arquitectòniques del barroc civil menorquí

2000

EDIFICI MUNICIPAL

L'Ajuntament de Ciutadella compra la casa nobiliària per convertir-la en la nova seu del museu municipal

MAQBARA

S'hi poden veure part de les restes d'un dels cementiris musulmans de la Madina Manurqa

6 M

COST DE LA REFORMA

Sis milions d'euros és el cost aproximat que es va invertir en la rehabilitació de l'edifici

2.378

METRES QUADRATS

És la superfície total que quedarà de Can Saura per al projecte museogràfic de la ciutat

MAC (MOVIMENT ACTIU CIUTADELLENC)

Plataforma ciutadana que va reivindicar l'ús cultural de l'espai

2017

OBERTURA DE PORTES

Can Saura va obrir les seves portes l'agost de 2017 coincidint amb la Diada d'Estiu de Cultura

PRIMERA EXPOSICIÓ

«Que la terra et sigui lleu» mostra els rites de mort practicats a l'illa de la prehistòria a l'època islàmica

315 K

PROJECTE MUSEÍSTIC

315.000 € és el pressupost de les obres d'execució del projecte museogràfic de Can Saura

10 %

SANT JOAN

És l'espai del museu municipal de Ciutadella que es dedicarà a les festes de Sant Joan

Foto: Itziar Lecea Llufríu

Foto: Itziar Lecea Llufríu

Foto: David Arquimbau

EL TRESOR QUE AMAGAVA LA COL·LECCIÓ FLAQUER

Una investigació oberta pel Museu de Menorca a partir del fons de l'arqueòleg deixa al descobert un jaciment excepcional a sa Mola

Text: Pepa Ferri

Fotografies: David Arquimbau / Museu de Menorca

2.

1. A la pàgina anterior, detall d'un dels vasos prehistòrics extrets del jaciment de sa Mola. Fotografia de David Arquimbau.
2. A la part superior, fotografies facilitades pel Museu de Menorca sobre les feines d'excavació realitzades en el jaciment de sa Mola (Alaior).
3. A la pàgina de la dreta, Montserrat Anglada i Octavi Pons, dos dels arqueòlegs del Museu de Menorca que han participat en l'excavació. Fotografia de David Arquimbau.

A finals del 2019 el Museu de Menorca va fer pública una troballa arqueològica «excepcional» al jaciment de sa Mola (Alaior): un dipòsit intacte format per un conjunt de mig centenar de vasos prehistòrics i restes d'ossos d'animals que, segons les primeres interpretacions, indicarien l'existència d'un ritual funerari de comensalitat. Aquesta pràctica, tot i ser comuna en altres indrets de la Mediterrània durant la protohistòria i l'època clàssica, no s'havia documentat mai a Menorca.

L'origen d'aquesta intervenció, realitzada pels arqueòlegs Montserrat Anglada, Octavi Pons i Bruno Parès, cal cercar-lo en la col·lecció Joan Flaquer i Fàbregues que des del 2017 custodia el Museu de Menorca i que aquest mes de febrer donarà a conèixer a través d'una exposició monogràfica.

Segons expliquen des del mateix museu, per preparar la mostra es van dur a terme diversos estudis dedicats a la figura de l'arqueòleg i col·leccionista maonès, fruit dels quals es va deduir que gairebé 300 vasos de la seva col·lecció —de fons alt i exclusius del talaiòtic final menorquí— provenien de l'exterior de l'hipogeu de sa Mola.

UNA TROBALLA DEL SEGLE XX, PERÒ INÈDITA

Es dona la circumstància que Joan Flaquer (1887-1963) no va publicar mai els resultats d'aquesta excavació, realitzada entre 1915 i 1920, però sí que en va deixar testimoni en les seves notes personals i també a través de publicacions d'altres arqueòlegs i amics seus com Julio Martínez Santa-Olalla. Molts d'ells interpretaven que podria tractar-se d'un santuari dedicat a alguna deïtat, tal vegada la deessa púnica Tanit.

Especialment rellevant va ser la descoberta d'una carta que Flaquer va enviar al seu mentor, Antoni Vives Escudero, en la qual reproduïa un croquis del lloc on es trobava el dipòsit dels vasos.

Tots aquests indicis van dur l'equip d'arqueòlegs del Museu de Menorca a reprendre aquesta investigació inèdita. Així, a partir d'aquests materials, van poder localitzar l'hipogeu, del qual van realitzar una fotogrametria per fer un modelatge en 3D, i el jaciment excavat per Flaquer, a més d'ampliar el descobriment amb la troballa d'una part del dipòsit intacta, d'on van extreure el mig centenar de vasos prehistòrics acompanyats de restes d'ossos d'animals, principalment cabra, ovella i porc.

Tot i que ja s'han excavat aquest tipus de cavitats artificials en què es feien enterraments en calç, algunes recentment, fins ara no s'havia trobat un conjunt d'aquestes característiques. Haurem d'esperar per conèixer les conclusions d'un estudi que, d'entrada, apunta a una descoberta històrica.

3.

La troballa de mig centenar de vasos prehistòrics apunta, d'entrada, a un ritual funerari inèdit a Menorca

LA COL·LECCIÓ JOAN FLAQUER I FÀBREGUES

Per tal de complir la voluntat del seu avi, Juan Luis Ydoate Flaquer va cedir l'any 2017 al Museu de Menorca una col·lecció arqueològica, numismàtica i bibliogràfica formada per més de 2.300 peces. La part més copiosa d'aquest fons corresponia a l'època prehistòrica menorquina, principalment a la cultura talaiòtica i, en menor mesura, a la pretalaiòtica i romana. Dels objectes prehistòrics i protohistòrics destaquen una daga de bronze i quatre ganivets de sílex del segon mil·lenni aC, braçalets i destrals de bronze, pectorals de plom, penjolls bicònics, amulets púnics i més de 300 vasos de doble fons procedents del jaciment de sa Mola. El conseller de Cultura, Miquel Àngel Maria, va afirmar en el seu moment que es tractava d'«una de les cessions sobre arqueologia de l'illa més importants que ha rebut el Museu de Menorca en la seva història».

+ 2.300 PECES
CONFORMEN LA COL·LECCIÓ
JOAN FLAQUER I FÀBREGUES

VÍDEO DE LA RECEPCIÓ
DE LA COL·LECCIÓ AL
MUSEU DE MENORCA

CONSULTA L'INVENTARI
DE LA COL·LECCIÓ
AL MUSEU DE MENORCA

CERÀMIQUES DEL POBLAT DE TREPUCÓ AL MUSEU DE MENORCA

Un estudi recent sobre les peces extretes del jaciment fa 40 anys i conservades al Museu de Menorca treu a la llum noves dades sobre la prehistòria menorquina.

Text i imatges: Miriam Castrillo Villa i Jordi Hernández-Gasch

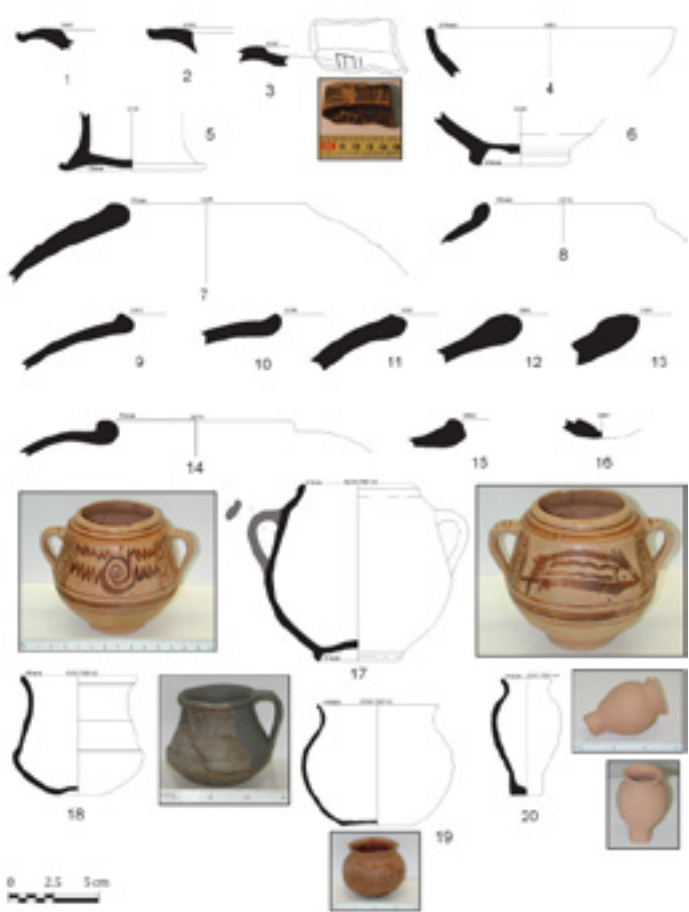
Els magatzems dels museus venen a ser hivernacles on els investigadors produïm les dades que generen els milers d'objectes que s'hi conserven. Aquestes dades un cop "cuinades" (interpretades) són aliments que ajuden a créixer la recerca. El Museu de Menorca no n'és una excepció, ja que custodia unes col·leccions impressionants que contenen encara un altíssim potencial de coneixement a l'espera de donar nous fruits. El cas que es narra a continuació n'és un altre exemple.

De resultes d'un contracte l'any 2002 d'un dels sotasignats (MCV) amb la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, es van poder classificar i inventariar materials arqueològics dipositats al Museu de Menorca procedents del poblament de Trepucó. Es tracta sobretot de les ceràmiques recuperades durant les excavacions efectuades per l'equip de l'esmentat museu, sota la direcció del Dr. Lluís Plantalamor, entre els anys 1976 i 1986.

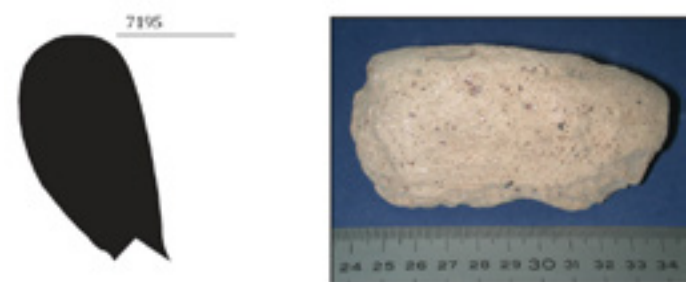
S'hi arribaren a examinar prop de 108.000 fragments ceràmics que corresponen a més de 5.600 peces diferents, algunes de les quals van ser també dibuixades i fotografiades. Aquestes ceràmiques representen una gran quantitat de produccions de cronologies diverses. Les més antigues es remunten al s. VI abans de la nostra era (a. de la n. e.), moment del qual data un fragment d'àmfora massaliota (de l'àrea de Marsella), i de la segona meitat del s. V a. de la n. e., època representada per sis vores d'àmfora punicoebusitana (de l'illa d'Eivissa).

Les intervencions arqueològiques d'ara fa quaranta anys van afectar la zona central del jaciment, on es va excavar la part superior del talaiot principal, i sobretot la zona nord-oest. En aquesta darrera zona es va fer feina parcialment en un talaiot més petit i en les restes de tres cases de la segona edat del ferro adossades radialment, així com en altres estructures de tipus domèstic, difícils de delimitar i descriure, atès que encara estan emmascarades pels testimonis deixats entre les cales excavades, tot seguint un mètode d'excavació freqüent encara els anys setanta.

Quinze anys més tard de les feines de documentació en el museu i gràcies a un ajut del Consell de Menorca per a la realització d'investigacions de tipus històric, artístic, arquitectònic,

2.

3.

- 1. A la pàgina anterior Ceràmiques de Trepucó durant el procés de classificació
- 2. Algunes ceràmiques procedents de la casa 3, conservades en el Museu de Menorca
- 3. Fragment d'àmfora de Massàlia del s. VI a. de la n. e.

4.

arqueològic, historicoindustrial, antropològic i etnològic, s'han pogut començar a processar les dades. A banda d'una anàlisi general del conjunt dels materials ceràmics, s'ha desenvolupat una anàlisi contextual molt més detallada de les ceràmiques trobades als dos talaiots i a la casa 3, l'única excavada en la seva totalitat, una casa de planta circular i pati central, que a Menorca es coneixen com a *cercles*, junt amb una estructura annexa interpretada com a magatzem i estable.

CENTRE COMERCIAL DE PRIMER ODRE

Una dada que apareix com a fonamental és l'alta proporció d'importacions respecte de la ceràmica a mà (de producció local), que a l'època balear (o segona edat del ferro, és a dir des del s. VI a. de la n. e. fins al canvi d'era) es mou en una forqueta d'entre el 59 i el 85,5 % de les restes, segons quines siguin les produccions que es tenen en compte en el període.

Segurament en aquests resultats incideix el fet que la major part de les importacions són contenidors amfòrics i que aquests tenen un índex de fragmentació més alt que la ceràmica a mà, de mida generalment molt

més petita (és a dir, una àmfora genera molts més fragments que un vas o fins i tot que una olla de ceràmica a mà). En canvi, per peces (nombre mínim d'individus) les proporcions són entre el 47,5 i el 68 % d'importacions per 52,5 i 32 % de produccions locals, segons el comptatge realitzat.

Les xifres de Trepucó són tan allunyades de les que proporciona un poblat força conegut com el de ses Païsses (Artà, Mallorca) que la raó cal cercar-la possiblement en les dimensions de l'assentament durant la segona edat del ferro i el possible domini sobre el port de Maó, posat de manifest amb anterioritat per altres autors. En tot cas, denota un centre comercial de primer ordre, probablement consumidor i distribuïdor de mercaderies a un rerepaís ampli.

En el sentit contrari, la seva àrea de captació va permetre l'obtenció de prou recursos per a l'intercanvi. Com ja ha estat argumentat per diversos autors, aquest producte versemblantment va ser en forma d'éssers humans (el mercenariat), amb relació al qual l'hivern a Menorca de Magó va ser l'episodi més cèlebre per a la petita de les Balears.

L'anàlisi de les peces extretes a Trepucó fa 40 anys descartaria que el poblat talaiòtic fos destruït durant la Segona Guerra Púnica, com s'acostuma a afirmar

Un altre aspecte rellevant és la suposada destrucció del poblat ocasionada per la Segona Guerra Púnica a final del s. III abans de la nostra era, que la gran quantitat de materials de s. II a. de la n. e. localitzats permet ara descartar. Així es desprèn de la quantitat d'àmfores punicoebusitanes i d'altres materials procedents d'Eivissa i d'Itàlia durant el s. II a. de la n. e. La caiguda del comerç ebusità i la seva substitució pel comerç provincial romà, sobretot de la província de la Hispània Tarraconense, és especialment notable a partir de mitjan o darrer quart del s. I a. de la n. e.

L'ús de l'indret al voltant del canvi d'era, fins ben entrada l'època altimperial, està contrastat per reformes estructurals, presència de tégula (teula plana romana) i de morters romans (opus signinum) i una quantitat notable de material a torn, sobretot de procedència nord-africana.

Un darrer aspecte significatiu és el de la pràctica absència de ceràmica de cuina importada amb anterioritat a l'època romana, una evidència no només a Trepucó sinó també a Mallorca, per a la qual existeixen reculls de ceràmiques protohistòriques de tota l'illa. En canvi, a final del s. I de la n. e., amb l'arribada massiva de les ceràmiques de cuina africana, la tradició indígena de ceràmica a mà, bona part de la qual dedicada a la cuina, havia estat completament substituïda, com pareix que s'observa a la casa 3 de Trepucó. Amb tot, probablement la tradició culinària fou més resistent, ja que bona part de les produccions romanes nord-africanes adquirides foren cassoles fondes, un atuell que hauria permès continuar amb la tradició de sopes i aguiats, cuina a la qual s'associen les olles de ceràmica a mà locals existents durant tota l'edat del ferro.

5.

4. Casa 3 del poblat amb el talaiot petit al fons
5. Àmfora ibèrica restituïda pel Museu de Menorca a partir dels fragments trobats

ARXIU D'IMATGE I SO DE MENORCA

Els Darrers Dies dels avantpassats

La selecció de fotografies del fons de l'Arxiu d'imatge i So de Menorca (AISM) que hem escollit per a aquest número ens dona pistes de com era la celebració del Carnaval o Carnestoltes a Menorca en temps antics. Coneguda amb el nom dels Darrers Dies, en referència al final del període en què es podia menjar carn abans de la Quaresma, aquesta festa d'arrel pagana va del Dijous Llader al Darrer Dimarts. En les imatges cedides per l'AISM, d'autor desconegut i pertanyents a dues col·leccions, es poden veure diferents moments de la festa i també diferents formes de celebrar-la. Hi veim, per exemple, gent que es disfressava amb les coses que tenia per casa, com és el cas del grup d'homes o les dues filletes —«anar de la peluda», en deien—, i gent de família benestant que podia procurar-se millors disfresses, com les dones de l'Ateneu des Castell. També sobta veure com han canviat les desfilades i carrosses amb el pas del temps: del carro tirat per cavalls als vehicles motoritzats actuals. La festa ha evolucionat amb la incorporació o la desaparició d'activitats i amb la inclusió de canvis en el model de celebració d'acord amb les transformacions de la mateixa societat. Amb tot, el rerefons —avui més simbòlic que abans— es manté: el lapse de permissivitat que s'oposa al fre dels instints de la Quaresma.

L'ARXIU D'IMATGE I SO DE MENORCA és un servei del Consell Insular de Menorca destinat a la recuperació i la custòdia del patrimoni documental en imatges i sons produïts o referits a l'illa de Menorca.

Hi ha diverses fórmules per poder deixar imatges i sons a l'AISM sense perdre'n la propietat ni la privacitat. Posau-vos en contacte amb nosaltres i us n'informarem.

Tots els materials conservats a l'AISM són de lliure accés per a les persones que els sol·licitin, excepte la informació que estigui afectada per les restriccions d'accés de la legislació vigent.

Camí des Castell, 28. 07702 Maó
971 368 104 · arxiuimatgeiso@cime.es
<http://aism.cime.es>

1. Autor desconegut. Banc d'imatges de l'AISM-CIM

2. Autor desconegut. Consell Insular de Menorca. AISM-CIM

3. Autor desconegut. Col·lecció Xavier Martin. AISM-CIM

4. Autor desconegut. Col·lecció Xavier Martin. AISM-CIM

5. Autor desconegut. Col·lecció Xavier Martin. AISM-CIM

PATRIMONI CULTURAL IMMATERIAL

Glosa: la poesia improvisada de la pagesia

Des del 2001, el Consell de Menorca convoca el Premi Josep Vivó de glosa escrita i en dona a conèixer el guanyador en el transcurs del Glosat de la Diada, activitat que organitza coincidint amb la celebració de la Diada del Poble de Menorca (festivitat de Sant Antoni). Amb aquest premi, la institució insular reconeix el valor identitari d'aquesta forma d'expressió pròpia i en promou la seva protecció i divulgació. L'origen de la glosa és, però, oral. Les primeres referències històriques es remunten al segle XVIII i a la figura de Josep Vivó, segons recull Francesc d'Albranca en la seva obra *Folklore menorquí* (1918). Associada a l'àmbit de la pagesia, la glosa cantada —composició oral improvisada amb cert esperit competitiu— es representava en l'entorn rural, sobretot en les festes tradicionals, però també en l'entorn urbà en soterranis i tavernes. Avui, el context ha variat i es comú veure espectacles de glosat en actuacions públiques i formals, en cases particulars i casats de lloc com a part de celebracions familiars, i també en els bars. La feina realitzada per l'associació Soca de Mots, creada l'any 1999 per Miquel Ametller i presidida actualment per Moisès Coll, ha contribuït a reforçar-ne la difusió amb l'objectiu de formar nous glosadors i divulgar entre la població el gènere de la poesia improvisada, forma de comunicació popular que Menorca comparteix amb altres indrets i cultures d'arreu del món. Us convidam a saber-ne més entrant al web www.ipcime.cat.

1. Josep M. Vidal Hernández. Col·lecció Transició a Menorca. AISM-CIM

GLOSAT DURANT LA TRANSICIÓ

Fotografies custodiades per l'Arxiu d'Imatge i So de Menorca que documenten diferents glosats celebrats entre finals dels 70 i l'inici dels 80: trobada de glosadors a Ciutadella (1), IV Trobada Folklòrica Menorquina (2), V Trobada de Cultura Popular (3), glosat a Sant Lluís (4) i glosat as Migjorn Gran en homenatge a Francesc d'Albranca (5).

www.ipcime.cat

4. Josep M. Vidal Hernández. Col·lecció Transició a Menorca. AISM-CIM

2. Josep M. Vidal Hernández. AISM-CIM

3. Josep M. Vidal Hernández. AISM-CIM

5. Josep M. Vidal Hernández. AISM-CIM

TOCA JAZZ A L'ESCOLA

El projecte didàctic Toca Jazz a l'Escola s'ha incorporat enguany al programa Salut Jove i Cultura del Consell Insular de Menorca després de l'èxit de l'experiència pilot realitzada a les escoles de primària de Maó durant el curs 2018-2019. Ideat i coordinat pels músics Ícar Tuset, Pablo Millás i Alon Celnik amb la col·laboració del mestre de música Miquel Mariano, Toca Jazz a l'Escola té per objectiu introduir la música swing i el jazz en l'àmbit escolar a fi que els més petits puguin conèixer aquest estil musical, la seva història i els principals compositors i instrumentistes. «A més d'introduir una activitat complementària d'alta qualitat en les classes de música, aquest projecte contribuirà a eixamplar i enfortir l'afició menorquina al jazz», afirma el conseller de Cultura, Educació, Joventut i Esports, Miquel Àngel Maria. Per saber-ne més, entreu al web del programa Salut Jove i Cultura (salutjove.cime.es) o cliqueu [aquí](#).

Trobada de gestors de patrimoni mundial

El mes de novembre passat el conseller de Cultura, Educació, Joventut i Esports, Miquel Àngel Maria, va assistir a la Trobada de Gestors de Patrimoni Mundial, organitzada pel Ministeri de Cultura i Esports a Còrdova per analitzar iniciatives i projectes de gestió dels llocs inscrits a la llista de Patrimoni Mundial de la UNESCO. Centrada en la temàtica «Accessibilitat i patrimoni cultural», la trobada va congrega més d'un centenar d'experts que van compartir experiències al voltant de la dimensió social del patrimoni com a element d'integració i inclusió social. Per saber-ne més sobre aquests fòrums, entreu al [web del Ministeri de Cultura i Esports](#).

II CONCURS DE BIBLIOTRÀILERS

L'Institut de la Joventut de Menorca (Injove), amb la col·laboració de la Xarxa de Biblioteques de Menorca, ha convocat el II Concurs de Bibliotràilers, una iniciativa que cerca fomentar l'interès dels joves per la lectura i els llibres. Un bibliotràiler és un vídeo de curta durada que té per objectiu presentar un llibre de forma dinàmica amb el propòsit de generar ganes de llegir-lo. La data límit per presentar els vídeos, que no poden sobrepassar els 2 minuts, és el 24 d'abril. Consultau les bases del concurs aquí: [Bases del II Concurs de Booktràilers](#).

AJUTS PER AL PATRIMONI IMMATERIAL

El projecte del Consell Insular de Menorca "Campanya de difusió audiovisual del patrimoni cultural immaterial de Menorca" ha rebut un ajut de 13.537,50 euros de l'Institut de Patrimoni Cultural d'Espanya. El projecte subvencionat, que es durà a terme al llarg del 2020, conté dues línies d'acció: la primera és la realització d'una sèrie de vídeos sobre diferents elements del patrimoni cultural immaterial de Menorca –tècnica de la pedra en sec, tècnica de formatjar, festes de Sant Joan, glosa, joc de la bolla, fandango menorquí, tonades de fabiol i confraries de Setmana Santa- i la segona una campanya de difusió d'aquests vídeos a través del [web de l'Inventari del Patrimoni Cultural Immaterial de Menorca](#) i les xarxes socials.

La restauració de la naveta des Tudons

La revista *Unicum* de l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya ha posat com a exemple, en el número anual de 2019, la restauració de la naveta des Tudons. Sota el títol "Ús de solucions tampó gelificades per a la remoció de pintades vandàliques a la Naveta des Tudons", la publicació especialitzada ha destacat la importància d'haver transformat una desgràcia en un revulsiu social, i ha subratllat el fet que hagi servit per millorar la tècnica de restauració per a aquest tipus de danys sobre pedra. Podeu llegir l'article complet aquí: [Reportatge sobre la restauració de la Naveta des Tudons a la revista Unicum](#).

Beca talaiòtica

Un any més, els Amics del Museu de Menorca convoquen la Beca Talaiòtica, un projecte cultural amb el qual es vol donar visibilitat al talent jove, reivindicar el valor inspirador del paisatge i promoure la candidatura de Menorca Talaiòtica a Patrimoni Mundial. Els joves interessats a participar-hi han d'entrar al web beca.menorcatalayotica.info i emplenar el formulari d'inscripció abans del 19 de gener. Entre tots els rebuts se'n seleccionaran 10, que hauran de produir un audiovisual sobre la Menorca Talaiòtica. Els 5 més votats hauran de preparar el seu esdeveniment i l'hauran de defensar en un dels jaciments de la candidatura. La visita més ben valorada pel públic guanyarà 2.000 euros.

PREMI JOSEP VIVÓ

Dissabte, 18 de gener, el Consell Insular de Menorca dona a conèixer el guanyador de la nova edició del Premi Josep Vivó de glosa escrita en el transcurs del Glosat de la Diada. Amb aquest guardó, dotat actualment de 1.000 euros, la institució insular reconeix el valor identitari d'aquesta forma d'expressió pròpia i en promou la seva protecció i divulgació. El premi du el nom del que es considera el primer glosador conegut amb nom i llinatges: Josep Vivó i Parpal (1725-1791). Se sap de la seva existència perquè en fa referència Francesc d'Albranca al seu conegut treball *Folklore Menorquí. De la pagesia* (1918). La seva filla, Paula Vivó Miret *na Vivona*, és la primera dona de la qual es té notícia que va practicar la glosa a l'illa. Per saber-ne més d'aquest art, entreu [web de l'Inventari del Patrimoni Cultural Immaterial de Menorca](#).

DIADADA

PATRIMONI

ENCESA DE TALAIOTS PELS DRETS HUMANS

Encesa a diversos jaciments talaiòtics (senyals amb bengales de fum i de llum). Acció simultània amb altres llocs de la Mediterrània: les Illes Balears, Quíos (Grècia) i el nord d'Àfrica.

Dissabte 11/01 · A les 13 hores i a les 18 hores
Diferents ubicacions

REPRESENTACIÓ TEATRAL: EL PRINCIPI D'ARQUÍMEDES

Adaptació que Mò Teatre, sota la direcció de Jordi Odri, ha fet d'*El principi d'Arquimedes*, de Josep Maria Miró. Els actors Àlvar Triay, Joan Taltavull, Rita Barber i Lluís Febrer donen vida als personatges en aquest nou muntatge.

Dissabte 11/01 · 20 hores · Teatre Principal de Maó
Diumenge 12/01 · 19.30 hores · Auditori de Ferreries

ARTS ESCÈNIQUES

MÚSICA

CONCERT DE CRIS JUANICO

El cantant ciutadellenc oferirà un concert al poble de Sant Lluís. Forma part dels actes organitzats pel Consell per celebrar la Diada del Poble de Menorca.

Divendres 17/01 · 20.30 hores
Pla de sa Creu (Sant Lluís)

MÚSICA

CAFE SOUL BAND

Música en directe a càrrec de Cafe Soul Band. Les millors versions de música dels 70, 80 i 90.

Dijous 16/01 · 20 hores
S'esplanada · Es Castell

DEBAT

PLE EXTRAORDINARI DE LA DIADA: CONFERÈNCIA "GIUSEPPE CHIESA"

Maria Ángeles Hernández serà l'encarregada de pronunciar la conferència central de la Diada. Amb el títol "Giuseppe Chiesa (1720-1789)", la historiadora de l'art s'endinsarà en la vida d'un dels personatges més fascinants de la Menorca del segle XVIII.

Divendres 17/01
18 hores · Sala de Plens del CIM

MÚSICA

CONCERT DE LA DIADA

Els pianistes Marco Mezquida i Suso González oferiran un concert únic amb motiu de la Diada del Poble de Menorca. Asseguren que serà "molt especial" i avancen que el repertori estarà format per composicions pròpies i arranjaments de cançons populars. Les entrades estaran disponibles a partir de dissabte 11 de gener, a les 10 hores, en el web agenda.menorca.es

Divendres 17/01 · 20 hores · Teatre Principal de Maó

Consulta el programa sencer [aquí](#)

MÚSICA

CERCAVILA

L'Esclat de Ciutadella du els sons percussius as Migjorn Gran. Batucada i dimonis per celebrar la Diada del Poble de Menorca de forma festiva.

Ds. 17/01 · 20.30 hores
Es Migjorn Gran

ART

INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ "DOLORES BOETTCHER: TRAÇ I COLOR EN LLIBERTAT"

Dolores Boettcher serà la protagonista de la primera exposició de l'any a la sala El Roser de Ciutadella. Comissariada per Carles Jiménez i organitzada pel Consell Insular en el marc de la Diada del Poble de Menorca, la mostra fa un recorregut per la vida pictòrica de l'artista a través d'una selecció de 70 obres.

Del 18/01 al 9 /11 · El Roser (Ciutadella)

MÚSICA

CONCERT D'ALMA SECRETA

Emotiu tribut a Los Secretos interpretat pel grup menorquí Alma Secreta. La formació es va crear l'any 2009 amb motiu del desè aniversari de la mort d'Enrique Urquijo.

Dissabte 18/01 · 20 hores · Convent de Sant Diego (Alaior)

MÚSICA

KIEV PORTELLA EN CONCERT

El pianista maonès Kiev Portella interpretarà a Ferreries, en el marc dels actes de celebració de la Diada, un repertori format per partitures de bandes sonores i clàssics. Portella posseeix una sòlida trajectòria musical, que l'ha dut actuar a escenaris d'Espanya, Itàlia, Alemanya i Anglaterra.

Dissabte 18/01 · 20 hores
Auditori de Ferreries

MÚSICA

GLOSAT DE LA DIADA

És un dels actes centrals de la Diada del Poble de Menorca. Enguany, els glosadors de Soca de Mots exhibiran la seva mestria en aquest art popular a la Sala Albert Camus de Sant Lluís. En el transcurs de l'acte, es lliurarà el Premi Josep Vivó de glosa escrita al guanyador de la present edició. Amb aquest guardó, el Consell reconeix el valor identitari d'aquesta forma d'expressió pròpia.

Dissabte 18/01 · 20 hores · Sala Albert Camus (Sant Lluís)

PATRIMONI

EXCURSIÓ A LA COVA DES COLOMS

Visita guiada a la cova des Coloms i explicació de la neteja de les pintades a càrrec de la restauradora Carlona Moreno. Acompanyats per membres del GOB Menorca, els participants recorreran el barranc de Binigaus fins a la platja de Sant Tomàs. La dificultat de la ruta és mitjana-baixa (itinerari curt però camí amb alguns esglaons). Servei de bus de tornada.

Diumenge 19/01
Trobadà: 9.30 hores
Plaça de l'Església des Migjorn Gran

ART

ES CASTELL S. XXI

Darrers dies per visitar a l'Arxiu d'Imatge i So de Menorca l'exposició «Es Castell s. XXI», de David Arquimbau. El fotògraf d'origen barceloní retrata amb aquesta selecció de 33 fotografies la vida quotidiana dels veïns d'aquest municipi menorquí.

Fins al 19/02 · Can Victori (Maó)

ARTS ESCÈNIQUES

UNA NIT VAIG SOMIAR QUE VIVIA A MENORCA

Rodo Gener interpreta en l'obra *Una nit vaig somiar que vivia a Menorca* fragments de la vida de vuit autors menorquins recollits al llibre *Anit vaig somiar que Paul Auster era Déu*. Experiències reals que conformen una emotiva imatge de costums i tradicions menorquines.

Dv 10/01 · 20 hores
Sala Albert Camus

CINEMA

CICLE DE CINEMA «CARAVAN CINEMA»

La Sala Albert Camus de Sant Lluís reinicia el Cicle de Cinema d'Àfrica i de la Mediterrània «Caravan Cinema». S'hi projecten pel·lícules i documentals compromesos amb la realitat social de països de l'Àfrica i realitzats per dones o autors joves del continent africà. Preneu nota dels tres títols del primer trimestre de l'any: el 15/01 es projectarà *Temporada de sequia*, el 19/02 *Hyènes* i el 18/03 *Karmen Gei*.

Del 15/01 fins al maig
Sala Albert Camus (Sant Lluís)

ART

DE NATURA

Primera exposició del pintor Rafael Carralero Carabías a Menorca. És tot un homenatge a la llum de la Mediterrània d'aquest artista salamanquès, fascinat per Menorca.

Fins al 18/01 · Sala Sa Nostra (Maó)

DEBAT

RELATS DE MAUTHAUSEN

L'Auditori de Ferreries acull l'acte d'homenatge a les víctimes de l'Holocaust, que enguany servirà per apropar-nos a la realitat republicana en el camp de concentració de Mauthausen. Enric Garriga, president de l'Amical de Mauthausen, pronunciarà la conferència «La deportació republicana, Amical de Mauthausen i la lluita contra el feixisme avui». En acabar, es representarà l'obra de teatre 'La voz de mi abuelo' de Trajin Teatro. A tenir en compte: es té constància que 40 menorquins varen estar en camps de concentració.

Diumenge 26/01 · 18 hores · Auditori de Ferreries

PATRIMONI

LA COVA DE BINIEDRÍS. RITUALS DE LA MORT

El Convent de Sant Diego acollirà una exposició sobre les troballes que s'han fet a la cova sepulcral de Biniedrís, en el marc de les feines d'excavació que es duen a terme des de l'any 2014. La mostra està formada per una d'una col·lecció de peces elaborades en fusta, os, bronze o ceràmica.

Fins al 2/02 · Convent de Sant Diego (Alaior)

ART

EXPOSICIÓ SOBRE LA COL·LECCIÓ J. FLAQUER

El Museu de Menorca acollirà, a partir del 8 de febrer i fins el 4 d'octubre, l'exposició «Joan Flaquer i l'enigma dels 400 vasos. 50 anys d'arqueologia menorquina (1910-1960)», amb la qual la institució cultural vol donar a conèixer la col·lecció arqueològica, numismàtica i bibliogràfica pertanyent a Joan Flaquer i Fàbregues (1887-1963) i de la qual és dipositària des de l'any 2017.

Del 8/02 al 4/10
Museu de Menorca (Maó)

ARTS ESCÈNIQUES

LUIS PIEDRAHITA

«Es mi palabra contra la mía» és el nou monòleg de Luis Piedrahita, un espectacle ple d'enginy i tendresa en què l'humorista analitza per què ningú està content amb el que li ha tocat. Un cop més, Piedrahita ensuma la realitat amb afany de porc tofoner i treu a la llum els aspectes més absurds del nostre dia a dia.

Divendres 14/02 · 21 hores · Teatre Principal de Maó

INFANTIL

ON ÉS QUAN JA NO HI ÉS?

Muntatge teatral adreçat al públic familiar que ens ofereix diferents camins per explicar la mort i el dol als infants.

Dissabte 25/01 · 18 hores · Museu de Menorca

POESIA

VERSHIVERN, POESIA A REDOSSA

Recital de poesia que comptarà amb la participació de Silvia Pons, Magda Seoane, Damià Rotger, Francesc Riudavets, Miquel Àngel Adrover i Magdalena Gelabert.

Dissabte 29/02 · Convent de Sant Diego (Alaior)

MÉS

VETLA I TESTAMENT D'EN CAMESTORTES

Com és tradició, Camestortes és condemnat pel seu mal comportament el dimarts de Carnaval. Un any més, al Teatre Principal es llegirà el seu testament, ple de missatges de viure la vida despreocupadament, que ens trauran més d'una rialla. A continuació seguiran set setmanes de Quaresma, presidides per l'austeritat i l'abstinència.

Dimarts 25/02 · 20 hores · Teatre Principal de Maó

MÚSICA

COR ILLA DE MENORCA

El Cor Illa de Menorca celebra el vintè aniversari de la seva fundació amb un concert commemoratiu amb el qual farà un repàs a la seva trajectòria. Acompanyaran les veus del conjunt coral una selecció d'intèrprets solistes convidats per a l'ocasió i l'Orquestra Simfònica de les Illes Balears.

Dg 23/02 · 19 hores
Teatre Principal de Maó

La morfologia verbal balear (i 4)

Text: Servei d'Assessorament Lingüístic del CIM

Una de les característiques més destacables del català de les Illes Balears afecta la forma com feim la primera persona del present d'indicatiu, que en el nostre cas, i a diferència d'altres dialectes de la nostra llengua, no pren cap terminació: «Jo cant».

Com dèiem en l'article introductori d'aquesta sèrie d'articles sobre morfologia verbal balear, tan correcte i estàndard és «Jo cant», com «Jo canto», per referir-nos només a la variant més estesa.

Així i tot, però, molts parlants del dialecte balear sovint tenen dubtes no només sobre l'adequació de les nostres formes verbals en el registre formal, sinó també sobre la grafia d'aquestes formes.

El 1968, Francesc de Borja Moll, en la imprescindible *Gramàtica catalana referida especialment a les Illes Balears*, ja va fer una proposta per a la grafia normativitzada de la primera persona del present d'indicatiu amb desinència zero, àmpliament acceptada i que va servir com a punt de partida per fixar les formes del subestàndard del català de les Illes Balears.

Més endavant, en un document de la Secció Filològica de l'IEC publicat per primera vegada el 1992, «Proposta de l'Institut d'Estudis Catalans sobre la primera persona del present d'indicatiu dels verbs a les Illes Balears», la màxima acadèmia de la nostra llengua ampliava la casuística i intentava regularitzar les diverses formes en la llengua estàndard.

Finalment, la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'IEC, de 2016, recull la proposta del 92 i aclareix alguns casos més. Així, en resum, la normativa que cal aplicar per escriure la primera persona del present d'indicatiu dels verbs a les Illes Balears és la següent:

— En general, la persona 1 del present d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació **no pren cap terminació** i s'hi manté gràficament la consonant final del radical: *acabar/acab, cridar/crid, semblar/sembl, llevar/llev, proposar/propòs...*

— **Si el radical acaba en -e o -i** (*crear, estudiar*), la persona 1 **adopta la terminació -i**: *crei, estudiï*. No adopten desinència els radicals acabats en -i consonàntica: *espaïar/espai*

— **Si el radical acaba en -o o -u** (*incoar, suar*), la persona 1 **adopta la terminació -u**: *incou, suu*. No adopten desinència els radicals acabats en -u consonàntica: *creuar/creu*.

— **Quan el radical acaba en -j o -g palatals**, la persona 1 sol adoptar la grafia -ig: *rajar/raig, festejar/festeig, pujar/puig*. Però **si la palatal va precedida de consonant, es manté la grafia del radical**: *viatjar/viatj, menjar/menj*.

— Els **verbs regulars de les conjugacions segona i tercera no prenen tampoc cap terminació**: *bat, admet, ret, romp, sent, mor, dorm, bull*, etc.

— Les formes de la persona 1 dels verbs de les **conjugacions segona i tercera amb els radicals acabats en -b o -d s'escriuen, respectivament, amb -p o -t finals**: *cap, decep, rep, put*.

Poblat talaiòtic
de Trepucó

**17 DE
gener**

**DIADA
DEL POBLE
DE**

**Me
nor
ca 2020**

CONSELL INSULAR
DE MENORCA

**MENORCA
TALAIÒTICA**

Candidata Patrimoni Mundial